

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

22 Vtrùm quando homicida sustinuit pœnam talionis, debeat fieri
damnorum compensatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

D V B I T A T I O X X I.

Quantum teneatur restituere, qui modum iustæ defensionis excessit.

133 **R**espondeo, & Dico Primò, Qui ab altero fuit prouocatus ad pugnam, etiam si modum fortè excessit, non tenetur ad restitutionem. ita multi recentiores. Ratio est; Quia prouocans videtur ei condonare, dum facit ei potestatem, vt contra se agat quod poterit. Idem docet Bañes qu. 62. art. 2. dub. 5. vbi dicit, eum qui voluntariè se exponit periculo, prouocando alterum ad certamen, si occidatur, non esse iniustam occisionem respectu illius, sed solum respectu Reip. vel Dei, qui est Dominus specialis vitæ. & paulò antè dicit, talem renuntiare iuri suo, etiam si in damnum filiorum id cedat. Idem videtur dicendum, quando duo prouocant se vicissim, & pari consensu pugnam aggreduuntur.

134 Dico Secundò, Qui inuaditur ab altero sine prouocatione, si iustam moderationem notabiliter excedat, ita vt mortiferè peccet occidendo suum inuasorem, tenetur integrè damna compensare. Ita docet Nauar. c. 15. n. 27. & plerique hoc tempore. Ratio est; Quia qui ita occidit, facit alteri iniuriam, & est causa totius damni: sicut is qui dolo vel latà culpà est alteri causa damni.

Dices, Qui alterum iniuste aggreditur aperta vi, vel ex insidiis, & occidit, maiorem infert iniuriam, quàm qui inuasus, & rei indignitate commotus, occidit aggressorem: ergo ad maiorem tenetur restitutionem.

Resp. negando conseq. Non enim quantitas restitutionis, ex iniuriæ quantitate æstimanda est, sed ex quantitate damni per iniuriam mortiferam illati. itaque cum hic interuenerit iniuria, quæ sit peccatum mortiferum, integrè damnum sarcieendum est. Secus est in pœna; hæc enim respondet iniuriæ, non damno: vnde vbi maior fuit iniuria, maior quoque pœna est irroganda.

135 **A**duerte tamen, quosdam DD. ob argumentum prædictum docere, eum qui modum iustæ defensionis excedit, non teneri tantumdem restituere, quantum aggressorem, qui ex insidiis vel aperta vi occidit; sed multò minus. Ita Angelus, Restitutio 1. §. Homicida, Siluest. Restit. 3. quæst. 2. & Gomezius tom. 3. cap. 3. num. 38. Idem docet Sotus lib. 4. de Iustit. q. 6. a. 3. ad tertium. Vbi notandum est, Siluestrum non loqui de pœna propriè dicta, (vt Nauarrus eum exponit) sed de restitutione damnorum, quam vult fieri iudicio boni viri: de qua etiam apertè Gomezius & Angelus. Quæ sententia mihi videtur probabilis, & consentanea æquitati naturali. etsi enim damnum illud par sit, siue hoc, siue illo modo illatum sit; & compensatio non sit æstimanda ex indignitate rei, vel magnitudine iniuriæ; tamen is qui alterum inuadit, videtur ex parte amittere ius ad compensationem damni: nam sibi ipsi est causa mali; alterum iniuste inuadendo. quare si occidatur vel lædatur, sibi ex parte debet imputare. Deinde difficillimum est, iustum temperate dolorem, vt ait Angelus. Quare æquitas naturalis videtur postulare, vt non tam seuerè teneatur omnia damna rependere; idque communis humani generis sensus approbare videtur.

Dico Tertiò, Qui inuasus ab altero, potest fugere, vel aliter declinare, etsi id non faciat, sed debita moderatione, se vel sua defendens occidat inuasorem; non tenetur ad restitutionem.

Probatur, Quia non peccauit contra iustitiam, sed solum contra charitatem, vt ostensum est supra dub. 15. & 16. non enim ex iustitia tenebatur fugere, vel à via declinare.

Confirmatur, Quia nemo ex sua malitia, qua vult alterum inuadere, acquirit Ius in illum, quo illum obliget ad fugam, ita vt nisi fugiat, vel patiatur se interfici, censeatur ipsi facere iniuriam: sed solum tenetur fugere ex charitate, si sine honoris dispendio possit: & Ecclesiasticus tenetur etiam lege religionis; ne videlicet non fugiendo, aliquid committat, quod sanctitatem status ipsius dedecet; lege tamen iustitiæ non magis tenetur quàm secularis.

Dico Quartò, Idem omnino dicendum de eo, qui alium contumelia, vel alia iniuria affecit; si ab illo inuasus, iustà ratione se tueatur, & illum occidat, non tenetur ad homicidij compensationem. est contra Nauar. cap. 15. num. 7. ita tenet Nauarra lib. 2. c. 3. n. 362. ex Siluestro & Mercato. Colligitur ex dictis supra dub. 15.

Probatur, Quia is qui iniuriam alteri intulit, si armis ab eo inuadatur, potest se cum iustà moderatione tueri; præsertim venia petita, vel satisfactione oblata: quia alter tunc nullum ius habet sic inuadendi priuata auctoritate. ergo si eum occidat, non facit ei in hoc iniuriam. Confirm. Quia inuasor non habet ius iustitiæ in alterum, vt ille se non defendat; neque etiam vt fugam capessat: sed solum vt satisfactionem pro iniuria offerat. ergo si moderatione debita se defendens occidat inuasorem, non facit contra ius ipsius; ac proinde non peccat contra iustitiæ: sed habet se illa occisio tamquam per accidens, & mediante alterius malitia proueniens, occasione operis iniuriosi. vt si quis seipsum occideret præ impatentia, quia domum eius succendi, non censeret ego idecirò homicida: nam ista actio iniuriosa, non est verè iniuriosa, respectu occisionis, per accidens ex ea proueniens, sed solum est contra charitatem, vt supra dub. 16. num. 112. ostensum. vnde nec obligat ad restitutionem, causa mortis illatæ.

D V B I T A T I O X X I I.

Utrum quando homicida sustinuit pœnam talionis, debeat fieri damnorum compensatio.

138 **S**emma Rosella, Restitutio 3. & quidam recentiores dicunt tunc non deberi aliam compensationem; quod etià videtur sentire Scotus dist. 15. q. 3. art. 2. Gabriel ibidem quæst. 15. art. 2. Angelus Restitut. 1. §. Homicida; Adrianus quæst. vlt. de Restitut.

Respondeo, Verius est, in rigore omnia damna ex homicidio secuta, ex bonis homicidæ sarcienda. Ita Nauar. cap. 15. n. 25. Couarr. lib. 2. Variar. cap. 10. n. 7. circa medium. Gomez. tom. 3. cap. 3. num. 37. & alij. Ratio est; Quia pœna infligitur à Iudice, non vt damnum parti læsæ compensetur, sed vt iniuria Reipub. & legibus illata vindicetur, aliisque terrore incutiatur. Vnde etiam ea crimi-

crimina, quæ nemini damnum inferunt, pœna mortis puniuntur; vt sodomia, grauis blasphemia, hæresis.

139 *Contrariū probabile.* Quamuis hæc sententia in rigore sit vera, tamen contraria est probabilis, & consentanea æquitati, præsertim cum hac limitatione: vt heredes homicidæ, quando ipse in corpore plexus fuit, in conscientia non teneantur quidquam soluere, nisi heredes occisi id exigant: ita enim ferè habet vsus, vt pœnæ talionis censeantur acquiescere, & iniuria illata videatur sic esse compensata: sic docet Michaël Salonijs quæst. 62. art. 2. Si heredes occisi exigant aliam compensationem, præter pœnam homicidæ, (quod tamen honesti non solent) tunc heredes homicidæ videntur teneri, quia damnum iniuste datum non est per pœnam talionis reparatum. Certum tamen est, heredibus occisi nihil deberi pro ipsa vita ablata, etiamsi aliàs pro ea restitatio deberetur. Ratio est; quia damnum vitæ censetur pœna talionis abundè compensatum. Ita docet Scotus in 4. dist. 15. q. 3. art. 2. Gabriel ibidem qu. 15. ar. 2. & alij.

DUBITATIO XXIII.

Utrum sit aliquid restituendum pro vita, membro, vel cicatrice.

140 **M**ulti Doctores censent, non solum pro damnis pecuniarijs ex læsione vel homicidio secutis, restitutionem pecuniariam deberi; sed etiam præcisè pro damno vitæ, vel membri, vel cicatricis, idque arbitrio boni viri. Indicat id D. Thomas qu. 62. art. 2. ad primum. Scotus lib. 4. de Iustit. quæst. 6. art. 3. ad tertium. Siluest. Restitutio 3. qu. 2. & quidam alij. Ratio est; quia qui non potest damnum totum integrè compensare, tenetur eo modo quo licet, iuxta arbitrium prudentum. Confirmatur; Quia aliqui sequeretur, teneri quempiam restituere pro vita bouis occisi, & non pro vita hominis: quod tamen videtur absurdum, eò quòd hæc sit multò pretiosior. Sed contrarium videtur verius.

141 *Pro vita serui, non autem hominis liberi restituendum.* Respondeo igitur, Etsi pro vita serui, vel animalis necessariò restitutio pecuniaria sit facienda; tamen pro vita, membro, vel cicatrice hominis liberi, nihil in conscientia necessariò deberi. Prior pars patet; Quia vita serui & animalis pretio æstimantur, quod ad æqualitatem rependi potest: vnde pro horum vita tantum soluendum, quanti plurimi vendi poterant: pro mutilatione & cicatrice, quanti plures venderentur, si illæsa fuissent.

Secunda pars est Nauatri cap. 15. nu. 22. vbi id egregiè probat: & Glossæ in cap. 1. de Iniurijs & damno dato: Ledesimæ in 4. d. 24. quæst. 25. ar. 2. dub. 7. Petri Nauar. lib. 4. de Restitut. cap. 1. n. 80. Eandem tenet Couarr. lib. 2. variarum resolut. cap. 10. nu. 7. circa medium, & Gomezius tom. 3. cap. 6. num. 12. vbi dicunt, cicatricem hominis liberi, pecunia compensari non posse: vnde idem multò magis (si consequenter loqui velint) dicere debent de vita & membro.

Probatur Primò ex L. vltima, 7. de his, qui effud. vel deiec. Cum liberi hominis corpus ex eo, quod deictum effusumve quid erit, lasu fuerit, Index computet mercedem medicis præstitas, ceteraque

impendia, quæ in curatione facta sunt, præterea operarum, quibus caruit aut cariturus est ob id, quòd inutilis factus est. Cicatricum autem, aut deformatarum nulla fit æstimatio; quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Idem habetur L. Ex hac lege 3. 7. si quadrup. paup. fecisse dicatur.

Dices, Has leges solum negare actionem in foro externo. Contra; Quia apertè indicant, nihil pro his deberi, eò quòd natura sua sint supra omne pretium; ac proinde non possint conferri cum iis rebus, quæ in humanos contractus veniunt, & sanè ratio nulla est, cur neganda sit actio, si in conscientia aliquid debetur: & cur non fiat eius taxatio per Iudicem, cum reliquorum damnum fiat, ipseque melius quam alius quiuus, eam facere possit.

Probatur Secundo, Heredes non tenentur compensare damnum vitæ, aut iniuriam illatam, vt Scotus fatetur: ergo nec ipse occisor. si enim occisor ex iustitia tenebatur ex suis bonis; cur non heredes ex iisdem teneantur, cum succedant in eius obligationes, sicut in iura?

143 Tertio, Quando homicida punitur pœna talionis, satisfacti illa pœna pro damno vitæ, vt praxis omnium tribunalium habet, & DD. supradicti sentiunt: neque enim iustum videretur ad amplius fontem obligare. Atqui per hanc pœnam corporalem nulla fit læsio pro vita compensatio; sed solum fit vindictio, quæ à reo non debetur ex Iustitia commutatiua, sed à Magistratu. ergo cum post hanc pœnam censeatur in conscientia liber ab illa compensatione, quæ pro ipsa vita sit facienda; signum euidentis est, ipsum antea etiam liberum fuisse, nec Iustitiæ lege damnum vitæ debuisse compensari; sicut alia damna, à quibus non est liber post pœnam.

144 Quarto, Quia non potest statui, quantum pro vita vel membro ex iustitia sit restituendum; nec que vir prudens certum quid arbitrari potest. si enim dixerit mille deberi pro vita; cur non duo millia, vel tria, & sic deinceps? etsi enim homicida non teneatur ita se exhaurire restituendo, vt in extremam aut grauem necessitatem incidat; tamen si opibus abundet, numquam poterit ab arbitris tantum taxari, quin dici possit amplius deberi.

145 Quinto, Quia vitæ omnium hominum sunt æqualis dignitatis: ergo æqualis debet fieri pro omnibus restitutio; quod est absurdum.

144 Sexto, Restitutio, quæ debetur ex Iustitia, reparat damnum illatum præcisè ad æqualitatem: ergo vbi damnum natura sua irreparabile est, non debetur restitutio lege Iustitiæ.

Septimò, Quia nemo obligatur damnum facere ex bonis diuersi ordinis, sed tantum eiusdem; hæc enim sola inter se sunt commensurabilia: ergo quando non potest fieri commensuratio, non est obligatio Iustitiæ. Antecedens patet; quia aliqui qui læsisset in vita, deberet restituere in honore, vel potius in bonis spiritalibus, si pecunia non posset; quod tamen neque moribus gentium est receptum; neque vilo modo necessarium: vt passim DD. tradunt.

145 Ex quibus patet Primò, Solum damnum pecuniarium, secutum ex homicidio, esse ex iustitia soluendum: pro damno autem vitæ & pro iniuria solum deberi satisfactionem quamdam signis doloris & petitione veniæ. Fieri tamen potest,